

ZBORNİK RADOVA

Četvrti međunarodni naučni skup

DANI PORODIČNOG PRAVA

„Pravna zaštita odraslih osoba“

Posvećen

Prof. Dr. Nerimani Traljić

Povodom 80. rođendana

Mostar, 2016.

Četvrti međunarodni naučni skup

DANI PORODIČNOG PRAVA
„Pravna zaštita odraslih osoba“

Posvećen

Prof. Dr. Nerimani Traljić

Povodom 80. Rođendana

Izdavač - Publisher

Pravni fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru
Law Faculty of University Džemal Bijedić Mostar

Glavni urednik - Editor in Chief

Prof. dr. Suzana Bubić

Uredništvo - Editorial Board

Prof. dr. Suzana Bubić, glavni i odgovorni urednik - Editor in Chief,
prof. dr. Zoran Ponjavić, prof. dr. Nenad Hlača, prof. dr. Maja Čolaković,
doc. dr. Rebeka Kotlo, dr. sc. Stefan Pürner

ISSN 2303-6052

Adresa Uredništva: Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru, Pravni fakultet,
Mostar, Maršala Tita b.b.

Prof. dr. Nerimana Traljić

Dr Zoran Ponjavić, redovni profesor
Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Republika Srbija

AUTONOMIJA PUNOLETNIH LICA (NE)SPOSOBNIH ZA RASUĐIVANJE U OSTVARIVANJU PRAVA NA ZAŠTITU ZDRAVLJA

Sažetak: Poslednjih godina menja se stav društva u odnosu na osobe s invaliditetom koje imaju određena mentalna ili intelektualna oštećenja i koje usled toga nisu sposobne za rasuđivanje. Naporedo sa ovim ona se u pravu bez obzira na sposobnosti i razlike, postepeno prihvataju kao subjekti ljudskih prava, pa i prava na zaštitu zdravlja. Ovo pravo se ne može posmatrati izolovano već u kontekstu ostalih ljudskih prava, pre svega prava na nediskriminaciju. Ipak, kao osnovni nameće se princip autonomije ličnosti koji nalaže da se prilikom preduzimanja medicinske mere primat mora dati očuvanoj volji ovih osoba, sa krajnjim ciljem redukovanja pretpostavljene nesposobnosti kada je lice pod starateljstvom.

Uprkos napretku u zaštiti prava ovih lica ostvarenog u usvojenim međunarodnim dokumentima, u Republici Srbiji, ali i zemljama regiona, autor ističe da opstaje jedan tradicionalni sistem neusaglašen sa njima, gde se ona ponekad tretiraju kao objekti prava, pa se i ne nastoji dobiti njihovo mišljenje prilikom donošenja odluka o zdravlju onda kada poseduju sposobnost za to.

Ključne reči: autonomija, pravo na zaštitu zdravlja, sposobnost za rasuđivanje

1. Uvod

U pravu se pojam autonomije koristi u različitim značenjima: kao pravo jednog lica ili organa da deluje diskreciono, ali i kao sinonim za nezavisnost.¹ Prema anglosaksonskoj doktrini autonomija je pravo pojedinca da postupa u skladu sa sopstvenim vrednostima i verovanjima, moć da sam odredi smisao života, bez podčinjavanja nekom spoljnom autoritetu.² Teorija nazvana "autonomija volje" inspirisana je Kantovim shvatanjem prema kome

¹ Le Coadic, R, *L'autonomie, illusion ou projet de société ?* Cahiers internationaux de sociologie 2006/2 (n° 121), objavljeno na: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00489991/document>

² Autonomija se često pravda i sa moralnog stanovišta kao pravo i moć da samo lice odluči šta je za njega pravedno i dobro. Ovakav stav je nastao kao rezultat anglosaksonskog uticaja, a pre svega ideja J. Stuart Mill-a. On je sadržan i u stavu američke predsedničke komisije iz 1982. godine koja potvrđuje da je "pravo individue da sama definiše i sledi sopstvenu viziju šta je dobro za nju". Videti: Rameix, S. *Des patients? L'exemple du consentement aux soins en réanimation*, Médecine & Droit, 2010, 5-10.

